

قاضی حمیدالدین بلخی متوفی (۵۵۹ قمری) از یک بیمارستان در اصفهان در دوران سلجوقی، یاد می کند
که معروف به

درمان بیماری های روانی (طب روحی)

بود و توسط یک پزشک مشهور مدیریت می شد و مردم از همه قسمت های خاورمیانه جهت مشاوره با او به
آنجا می آمدند و داروهایش را می گرفتند، جدا از درمان کردن بسیاری از بیماران با دارو، به آنها همه گونه
میوه می دادند و برای

تسکین روان، موسیقی

نیز در آن می نواختند پس از هجوم مغولان این بیمارستان ویرانه شد.

 تاریخ بیمارستانها در ایران از سال ۵۵۰ تا ۱۹۵۰ میلادی ویلم فلور

#تاریخ_علوم_پزشکی

بازگشت به گذشته با حکیم جرجانی: افسردگی در آینه زمان

۱. افسردگی به زبان ساده نیست!

افسردگی یعنی چیزی فراتر از یک «غم گذرا»؛ اختلالی که خواب، اشتها، تمرکز و انرژی مان را به هم می‌ریزد. علائم؟ احساس پوچی، بی‌علاقگی به زندگی، خستگی ممتد و افکار تیره و تار.

۲. حکیم جرجانی، چه کسی بود؟

سید اسماعیل جرجانی، طبیب مشهور ایرانی قرن ۵ و ۶ هجری، در کتاب‌هایی مثل «ذخیره خوارزمشاهی» با دقت بیماری‌ها را بررسی کرده. او بر این باور بود که جسم و روان یکی‌اند و جدانشدنی.

۳. افسردگی در متون کهن

جرجانی با کلماتی متفاوت به افسردگی پرداخته و وقتی این واژه‌ها را می‌خوانیم، او دارد از جنبه‌های مختلف افسردگی می‌گوید:
غم شدید، ناخوش دلی، ضجر، کسلان، وسواس و بداندیشی.

۴. چرا افسرده می‌شویم؟

طبق نظر جرجانی، افسردگی یک عامل ندارد:
نوع سرد و تر: کندی و خواب زیاد.
نوع گرم و خشک: بی‌خوابی و اضطراب.
غلبه سودا: افکار و ترس زیاد.

۵. پیام نهایی: درمانی منحصر به فرد!

نتیجه‌گیری؟ «یک نسخه برای همه نیست.» درمان باید فردمحور باشد. پزشک باید تشخیص دهد منشأ بیماری کجاست و مزاج فرد چیست تا درمانی مناسب تجویز کند.

گردآورنده: مریم نیشابوری، دانشجوی ارشد تاریخ علوم پزشکی.

سنبوسه □ غیاث‌شاهی:

قیمهٔ خوب پخته با همچند آن پیاز، قیمه کرده، و زنجبیل خرد کرده و ربع آن و نیم تولچه (دو مثقال و نیم (سیر آس کرده (آسیاب) همه یکجا بیامیزد و زعفران سه تولچه در گلاب آس کرده با قیمه بیامیزد و از میان شوربا بادنجان بیرون آرند و با قیمه یکجا کرده در سنبوسه پر کنند و در میان روغن برشته سازند خواه از نان تنک خشکه باشد یا از نان میدة (نان از آرد بی سبوس) یا از خمیر خام؛ هر سه جنس سنبوسه بپزد، لذیذ باشد.

نعمت‌نامه نصیرالدین‌شاهی

کتابی است شامل دستورهای آشپزی

به زبان فارسی که در سده شانزدهم میلادی در هند نوشته شده‌است.

#تاریخ_علوم_پزشکی

نوع دین کر سنبوسه غیات شا به
 قیمه خور نخته با هفت آذین از قیمه کرده
 و انجیر خرد کرده زنجیر از و نیم تولجه پیر
 آس کرده همه بیکجا میامیزد و زعفران
 سه تولجه در کلاب آس کرده با
 قیمه میامیزد و از میان شور با مباد بخان

میرون آرند و با قیمه بیکجا کرده در سنبوسه
 پز کشند و میان روغن برشته سازند خواه که

از انزلی که
 خشک
 باشد یا از ان
 میله یا از

خمیر خام فربه حله سنبوسه پزد لذیذ باشد
دیگر کتور مرغی و شاه و صلهای تنه از گوشت
 بکینند و روغن برشته که از هفتک و میسج
 بدهند و گوشت را از رد جوید قدری میامیزد

چکیده

افسردگی از دریچه نگاه حکیم جرجانی:

مطالعه تطبیقی با طب ایرانی

مقدمه

اختلال افسردگی یک مشکل رایج در سلامت روان است که بر خلق و خو، انرژی، خواب و اشتها تأثیر می‌گذارد. در حالی که پزشکی مدرن معیارهایی برای تشخیص ارائه می‌دهد، دانشمندان باستانی ایرانی مانند حکیم جرجانی شرایط مشابهی را با نام‌های مختلف بررسی کرده و آنها را به روش‌های منحصر به فردی درمان می‌کردند. این مطالعه با هدف مقایسه افسردگی به شکلی که امروزه درک می‌شود با علائم و روش‌های درمانی شرح داده شده در متون پزشکی کلیدی حکیم جرجانی انجام شده است و به دنبال بینش‌های ارزشمندی در مورد رویکردهای باستانی به سلامت روان است.

روش ما با

تحلیل سه اثر مهم
حکیم جرجانی (قرن

یازدهم)، از جمله «ذخیره خوارزمشاهی»، یک بررسی تاریخی انجام دادیم تا علائم مدرن افسردگی را با معادل‌های باستانی آنها در طب ایرانی مقایسه کنیم.

نتایج

تحلیل ما از متون پزشکی جرجانی، توصیفاتی از موارد زیر را نشان داد:

غم، اندوه، ناراحتی قلبی، بی‌خوابی،
ترس، وسواس، خفگی، پریشانی، خستگی،
بی‌حوصلگی، فراموشی،
تشنج، یدبینی

این علائم با «مزاج‌های» خاصی مرتبط
بودند: مایخولیایی (سرد و خشک) - شایع‌ترین

- سرد و مرطوب
- گرم و خشک

۱ مزاج کلی سوداوی

۲- مایخولیا (افسردگی اساسی) ۹
علامت

(3) مزاج سرد و تر (مغز) 6 علامت

۴۴ مزاج گرم و خشک (عمومی و کبدی) - ۶ علامت

• مایخولیایی (سرد و خشک) - شایع‌ترین

- گرم و خشک
- سرد و مرطوب
- مغز، قلب، کبد و طحال همگی می‌توانند مزاج
- مایخولیایی مرتبط با افسردگی داشته باشند

گردآوری: مریم نیشابوری
دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ علوم پزشکی

Obesity from a sign of being rich to a disease of the new age: A historical review

https://scholar.google.ca/scholar?hl=fa&as_sdt=0%2C5&q=Obesity+from+a+sign+of+being+rich+to+a+disease+of+the+new+age%3A+A+historical+review&btnG

#تاریخ_علوم_پزشکی

#بیماری_چاقی

جایگاه انار و گل انار (گلنار)

به گلنار ماند همی چهر تو

ز شادی بخندد دل از مهر تو

فردوسی

برخی از اساتید اروپایی در سال‌های دور هنگام شناسایی این گل، اشتباه کرده و آن را گل نیلوفر آبی ذکر کرده بودند که طبیعی هم است، انار و گل انار و کلا میوه انار برای بسیاری در جهان تا چند ده سال گذشته، ناشناخته بود چون میوه‌ای اختصاصی فلات ایران است.

بزرگانی بمانند استاد شاپور شهبازی روشن گفته‌اند که این گل، انار است، بزرگواران، به تشابه بسیار تصویر گل انار و نقش برجسته دقت بفرمایید.

📖 در کتاب ایران باستانی از پیرنیا نقل شده که ایران اولین زادگاه انار در جهان است که از زمان هخامنشیان به مناطق دیگر صادر میشد و کاشت آن توسط زرتشت نیکو شمرده شده است! گفته میشود که داریوش در این نگاره گل انار را در دست دارد.

#تاریخ_علوم_پزشکی

روش جمع‌آوری شیرابه فریون به این صورت است که به علت تندی و سوزاندگی، شکمبه را شسته و به ساقه گیاه می‌بندند و از دور با پرتاب نیزه، آن را سوراخ می‌کنند.

کلی ز، بنیادی ا، & آزادبخت م. (۲۰۲۵). جستاری در ماهیت فریون با تکیه بر نگاشته‌های طبی

تمدن اسلامی. مجله تاریخ پزشکی - علمی پژوهشی، ۱۷، ۱-۱۲.

<https://doi.org/10.22037/mhj.v17i.46117>

#تاریخ_علوم_پزشکی

عصارخانه شاهی ، مرحله آخر روغن گیری، فشردن خمیر بدست آمده از آسیاب بوسیله تیر بزرگ و توسط کارگران

نقش جهان اصفهان،

قیصریه بازار قنادها ، سال ۱۳۰۰

عصارخانه شاهی یک عصارخانه تاریخی در شهر اصفهان است که در سال ۱۰۲۱ هجری قمری همزمان با احداث بازار بزرگ قیصریه و مدرسه ملا عبدالله به دستور شاه عباس اول ساخته شده است.

#تاریخ_علوم_پزشکی